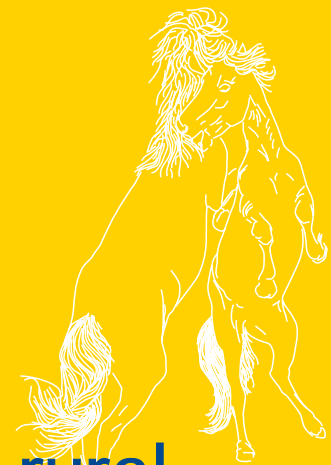

Recursos Rurais

Cursos e monografías do IBADER

O desenvolvemento rural de Galicia

Recursos Rurais

Cursos e Monografías do Instituto de Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural (IBADER)

Comité Editorial

Dirección

Pablo Ramil Rego
Inst. Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural
Departamento de Botánica
Universidade de Santiago de Compostela

Secretaría

Mª Elvira López Mosquera
Inst. Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural
Departamento de Producción Vexetal
Universidade de Santiago de Compostela

Membros

Carlos Alvarez López
Inst. Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural
Departamento de Enxeñería Agroforestal
Universidade de Santiago de Compostela

Rafael Crecente Maseda
Departamento de Enxeñería Agroforestal
Universidade de Santiago de Compostela

Elvira Díaz Vizcaino
Inst. Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural
Departamento de Botánica
Universidade de Santiago de Compostela

María Luisa Fernández Marcos
Inst. Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural
Departamento de Edafoloxía
Universidade de Santiago de Compostela

Agustín Merino García
Inst. Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural
Departamento de Edafoloxía
Universidade de Santiago de Compostela

Antonio Rigueiro Rodríguez
Inst. Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural
Departamento de Producción Vexetal
Universidade de Santiago de Compostela

Luciano Sánchez García
Inst. Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural
Departamento de Producción Animal
Universidade de Santiago de Compostela

Dirección para envíos postais:

IBADER
Instituto de Biodiversidade
Agraria e Desenvolvemento Rural
Universidade de Santiago de
Compostela
Campus Universitario s/n.
E 27002 Lugo, Galicia (Spain)

IBADER
Instituto de Biodiversidade
Agraria e Desenvolvemento Rural

Comité Científico Asesor

Dr. Juan Altarriba Farrán
Dpto. Producción Animal
Universidad de Zaragoza

Dr. José Manuel Barreiro Fernández
Dpto. de Organización de Empresas
Universidade de Santiago de Compostela

Dr. Christian Buson
Institut de l'Environnement
Liffrée, Francia.

Dr. Emilio Chuvieco Salinero
Dpto. de Geografía
Universidad de Alcalá de Henares

Dr. Estanislao De Luis Calabuig
Dpto. de Ecología
Universidad de León

Dr. Francisco Díaz-Fierros Viqueira
Dpto. de Edafología
Universidade de Santiago de Compostela

Dr. Javier Esparcia Pérez
Dpto. de Geografía
Universidad Politécnica de Valencia

Dra. Dalila Espirito Santo
Instituto Superior de Agronomía
Universidad Técnica de Lisboa

Dra. María Teresa Felipó Oriol
Dpto. de Edafología
Universidad Politécnica de Cataluña

Dr. Eduardo Galante
Centro Iberoamericano de la Biodiversidad
Universidad de Alicante

Dr. Domingo Gómez Orea
Dpto. de Proyectos y Planificación Rural
Universidad Politécnica de Madrid

Dr. Helena Granja
Dpto. de Geología
Universidade do Minho

Dr. Jesús Izco Sevillano
Dpto. de Botánica
Universidade de Santiago de Compostela

Dr. Knut Kryzywinski
Botanisk Institut
Universidad de Bergen, Noruega

Dr. Jaume Lloveras Vilamanyá
Producción Vegetal
Universidad de Lleida

Dr. Edelmiro López Iglesias
Dpto. de Economía Aplicada
Universidade de Santiago de Compostela

Dr. Felipe Macías Vázquez
Dpto. de Edafología
Universidade de Santiago de Compostela

Dr. Manuel Madeira
Instituto Superior de Agronomía
Universidad Técnica de Lisboa

Dr. Francisco Maseda Emil
Dpto. de Enxeñaría Agroforestal
Universidade de Santiago de Compostela

Dr. Guillermo Meaza Rodríguez
Dpto. de Geografía
Universidad del País Vasco

Dr. Diego Rivera Núñez
Dpto. de Botánica
Universidad de Murcia

Dr. Antonio Rodero Franganillo
Dpto. de Producción Animal.
Universidad de Córdoba

Dr. Isidro Sierra Alfranca
Dpto. de Producción Animal
Universidad de Zaragoza

Dr. Louis Trabaud.
Dpto. de Ecología.
Universidad de Montpellier

Dr. Eduardo Vigil Maeso
Dpto. de Producción Animal
Universidad de Zaragoza

Dr. Francisco Fraga López
Dpto. de Física Aplicada
Universidade de Santiago de Compostela

Recursos Rurais

Cursos e Monografías do Instituto de Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural (IBADER)

nº 4 decembro 2006 ISSN 1698-5427

Desarrollo rural en Galicia

Coordinación: Carlos José Álvarez López - Manuel Francisco Marey Pérez

Curso organizado polo Instituto de Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural (IBADER), coa colaboración do Departamento de Enxeñería Agroforestal, a Escola Politécnica Superior, a Consellería de Medio Ambiente e Desenvolvemento Sostible e a Consellería de Medio Rural

Limiar

Dentro do ámbito da actividade investigadora e de divulgación do Instituto de Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural (IBADER) da Universidade de Santiago de Compostela, considerouse axeitado realizar dentro do ano 2006 un Curso de Verán sobre "Desenvolvemento rural en Galicia". Esta consideración partía desde dúas ópticas diferenciadas, por unha banda un cambio de orientación política da Administración Autonómica e por outra o interese de reflexionar sobre a situación actual e as perspectivas de futuro do noso medio rural a principios do século XXI.

Con esta iniciativa e a colaboración do Departamento de Enxeñería Agroforestal da Universidade de Santiago de Compostela desenvolveuse un programa moi ambicioso onde se intentaba que os diferentes axentes que interveñen no desenvolvemento do medio rural de Galicia puidesen intercambiar opinións e ideas no ámbito universitario, pero coas características propias dun curso de verán.

Afortunadamente a resposta foi significativa, tanto por parte do alumnado, polo seu número e variedade de procedencias, como dos diferentes relatores invitados. Podemos comentar e agradecer a participación e colaboración, prestada desde o primeiro momento polas Consellerías de "Medio Ambiente e Desenvolvemento Sostible" e "Medio Rural" da Xunta de Galicia, dos Colexios Profesionais, dos diferentes técnicos do ámbito agroforestal, dos representantes dos Centros Universitarios de formación, Centros de Investigación e Centros de Transferencia Tecnolóxica da nosa Comunidade; así como aos representantes sindicais e de diferentes compañeiros en labores universitarias que plasmaron desde diferentes ópticas o desenvolvemento rural de Galicia.

Este número da serie técnica da revista do IBADER, Recursos Rurais, contén os diferentes relatorios presentados no curso. É necesario advertir ao lector que froito da heteroxeneidade das ópticas dos participantes conteñen conferencias cun amplío abanico de criterios, desde documentos e traballos científicos, á enumeración de resultados ou actividades, así como exposición de propostas. O cal o converte nun documento adecuado para reflexionar sobre o futuro do medio rural galego.

Agradecer a todos os participantes no curso, o seu apoio, interese e entusiasmo, sinalando especialmente a aqueles relatores que aceptaron e cumpriron o compromiso de trasladar a súas conferencias a este documento.

Os directores do Curso, novembro de 2006

Nota

Francisco Bello Bello

A opinión dos axentes de representación no medio rural

Recibido: 14 Outubro 2006 / Aceptado: 23 Novembro 2006
© IBADER- Universidade de Santiago de Compostela 2006

Resumo Nunha primeira faseponse de manifesto o feito de que se están a retirar axudas públicas a explotacións galegas o cal é de enorme importancia social, económica e territorial, xa que en Galicia o sector rural ten unha enorme importancia en todos estes ámbitos. Proponse a posta en marcha de instrumentos que permitan reubicar na sociedade actual o papel do medio rural e do sector agrario en particular. Plantéxanse unha serie de suxerencias a ter en conta para incrementar a efectividade do novo plan de desenvolvemento rural 2007-2013

Palabras chave Axudas o sector agrario · sociedade rural · plan de desenvolvemento rural.

Abstract The first part of the paper highlights the fact that State aid to Galician farms is being withdrawn. Such an action is extraordinarily important from the social, economic and territorial perspectives because the importance of the rural sector in these fields is extremely high in Galicia. Our contribution suggests implementing instruments that help redefine the role of rural areas and of the agricultural sector in the current society. A series of suggestions are made aimed at increasing the effectiveness of the new Rural Development Plan 2007-2013,.

Key words Aid for the agricultural sector · Rural Society · Rural Development Plan.

Boas tardes e moitas gracias os organizadores pola invitación a participar neste curso de verán.

Francisco Bello Bello
Secretario Xeral Técnico de Xóvenes Agricultores - ASAJA Galicia
Avenida de Lugo, 217 Baixo, 15703 Santiago de Compostela
Tífono: 981552470
e-mail: xxaa@xovenagricultor.org

Segundo o programa hoxe toca falar de socioeconomía rural. Antes de nada debo recoñecer que para un representante dunha Organización Profesional Agraria que defende os intereses de profesionais do agro resulta difícil abordar o tema proposto dun xeito sosegado e sendo concreto nos argumentos. Entre outras cousas porque normalmente cando se alude a palabra "socioeconomía" ou a "criterios socioeconómicos" e en negativo, e dicir, para menguarnos un pouco máis as nosas xa de por sí baixas rendas dado que estamos acostumados a que dende as institucións tanto europeas como nacionais como autonómicas se utilicen argumentos baseados en criterios socioeconómicos para reducir os incentivos e apoios que a actividade agropecuaria europea en xeral e galega en particular precisa para ser competitivos no chamado mercado global sen ter en conta que na maioría das ocasións non basta con utilizar unicamente criterios socioeconómicos para entender os procesos agrarios.

Pero centrándonos en Galicia, compre lembrar que os territorios rurais representan máis dun 90% do espazo galego. O 72% dos concellos non superan os 100 habitantes por km² elevándose o 91% na provincia de Ourense seguida de Lugo co 89,6%. Estes datos tradúcense na elevada perda de poboación do medio rural en favor do urbano dándose ademais a circunstancia de que na franxa costeira galega concentrase o 70% da poboación, o 75 % do emprego e o 75% da industria.

Este fenómeno migratorio vese agravado polo feito de que as mulleres emigran máis cos homes. Este problema acentúase debido ós tramos de idade concretos nos que se producen esas saídas de poboación. Así, a poboación que opta maioritariamente por abandonar as aldeas é a máis nova, sobre todo no caso das mulleres. Nesta situación a natalidade contraese, alimentándose polo tanto a decadencia demográfica no medio rural.

E preciso manter e, a ser posible, desenvolver un tecido económico dinámico nos pobos. É necesario afortalar un modelo de vida rural baseado en actividades competitivas que garantan un nivel de vida equitativo que respete o

medio ambiente e ofrezca produtos “sanos” e de calidade ós consumidores e rendas estables ós seus habitantes.

A situación da economía e do emprego no sector agrícola, padece dunha constante redución de efectivos, se ben continúa sendo a principal actividade en moitos concellos.

Tamén e algo por todos coñecido que a evolución das zonas rurais amosa unha drástica diminución do número de explotacións agrarias e de persoas empregadas nas actividades propias da agricultura e da gandería. En termos de renda e de emprego rexionais, a agricultura deixou de constituir a base principal da economía rural.

O ritmo de creación de empregos é menor nas zonas rurais ca nas urbanas, aínda que os problemas de desemprego son tamén menos evidentes. Esta menor incidencia do desemprego en zonas rurais obedece ó menor número de habitantes, á emigración e á posibilidade de compaxinar varias actividades complementarias á agricultura.

Xa fixen referencia á ameaza de despoboamento e ó éxodo cara ás cidades, atribuídos á baixa rendibilidade da agricultura, ó escaso tempo de ocio, así como á percepción de que o traballo no campo proxecta unha imaxe degradante, de baixo nivel, e de vida dura e sacrificada.

Así pois, nunha primeira reflexión diría que é preciso perseguir a xeración de emprego e de valor engadido e, consecuentemente, a fixación de activos xóvenes. Para elo resultará imprescindible demostrar a viabilidade técnica e económica das actividades agrarias e das anexas á agricultura ou o medio rural. Só así, coa posibilidade certa de acadar un nivel de vida digno para as súas xentes, o mozo/a rural, coa súa cultura e tradicións permanecerá no agro.

Naturalmente –e nunca nos cansaremos de insistir no mesmo- para levar a bó porto estes propósitos toda a sociedade debe saber e recoñecer o papel que os habitantes do medio rural deben desempeñar nas novas políticas que se diseñen, non so en materia agraria senon tamén, e cada vez máis en materia de desenvolvemento rural.

Dende Xóvenes Agricultores temos certas esperanzas en que o plan estratéxico, 2007-2013, de desenvolvemento rural que está a elaborar o MAPA, poida rexenerar a economía rural inxectando os fondos necesarios para os eixos que o programa europeo establece e se poidan levar a cabo con éxito en Galicia, algo que tamen dependerá en gran medida do esforzo presupuestario que se realice dende eiqui.

Como anteriormente decía os habitantes do medio rural son os principais activos con que contamos, a súa labor e insustituible na conservación da natureza e na adecuada estruturación do territorio, conservando unha cultura

tradicional de relación coa natureza formada o traveso dos séculos e que é un valor a preservar tanto como o paisaxístico o arquitectónico ou o gastronómico, e sin esquecernos de que ademais os agricultores e gandeiros cofinanciamos os programas de desenvolvemento rural, polo tanto as actuacións que se levan a cabo deberán contar cun amplo apoio e consenso social, - aproveito a ocasión para pedir a Administración galega que teña en conta as aportacións das OPAs na confección e posterior aplicación do PDR de Galicia.

Pero como representante dunha Organización Profesional Agraria integrada por miles de profesionais do agro, non quería pechar esta breve intervención sen repasar as debilidades concretas do sector agrario galego:

A falta de man de obra.

O desfase nos prezos de inputs e outputs.

A desaparición de servizos e equipamentos.

A dificultade de acceso a terra dispoñible.

A normativa medio-ambiental.

A normativa do solo.

Os investimentos desmesurados.

A disfuncionalidade con certas actividades ligadas ó rural (turismo, uso residencial, enerxía, etc.)

O descubrimento das potencialidades propias.

A excesiva burocracia.

O baixo nivel formativo dos axentes implicados.

E como antes sinalei o desprestixio histórico da actividade agraria.

Polo tanto, e como conclusión, todos os esforzos deben dirixirse a manter as rendas dos profesionais da agricultura, gandería, forestal, etc. así como soste territorios rurais vivos, ricos pola súa diversidade e os seus costumes e fomentando actividades á medida das necesidades e das expectativas dos profesionais do agro, en particular, e dos habitantes do medio rural en xeral.

Non debemos esquecer que os habitantes do rural non son os únicos que se benefician do entorno dun mundo natural. Este mundo natural beneficia ás empresas, ós consumidores e á sociedade en xeral.